

„A SZAVAKON TÚL IS MEG TUDJUK ÉRTENI EGYMÁST”

Zorkóczy Zenóbia

– beszélgetés Kilyén Ilka színművésszel –

Kilyén Ilka azon ritka színészek közé tartozik Erdélyben, akik hosszú távon és párhuzamosan végig tudtak vinni egy kőszínházi és egy előadóművészi karriert – pedig nálunkfelé az ilyen út majdnem járhatatlan vagy nagyon göröngyös.

– Az első önálló produkciód hogyan, miért és mikor született?

– Kezdő színésznő voltam Temesváron, amikor a József Attila-estemet összeállítottam, még a kommunizmus idején, '79–80-ban. Akkoriban még elképzelhetetlen volt, hogy az ember csak úgy magánszervezésben bárhová is elmenjen, mert mindent ellenőrzött a hatóság. A színház minden segítségét megadott, bekerült a műsorba, az előadásokat a színházban játszottam. Talán így lázadtam a színész kiszolgáltatott állapota ellen. Mert a kőszínházban az van, hogy kialakítják a repertoárt, amit az épp aktuális vezetőség diktál, olyan rendezőt hívnak, akit ők jónak látnak, a rendező pedig vagy kioszt szerepre, vagy nem, és ha igen, olyan szerepet is kaphatsz, amire nem vágytál.

– Az előadóművészetben mit szerettél a legjobban?

– Az előadóművészetben egy olyan dimenzióját ismertem meg a színészetnek, amely rendkívül sok lelki és szellemi elégtételt adott. Lelkileg feltöltődtem és magabiztosabb lettem, mivel világossá vált, hogy az, amit teszek, fontos. Rendkívüli öröm, mikor kiállsz egyedül tíz, húsz, száz ember elé, és ez a száz ember együtt érez és együtt gondolkodik veled. Ez megfizethetetlen érzés, olyan hatalom, amit nagy alázattal kell kezelni. Az egyéni műsor sok mindenre tanít: helyállásra, emberismeretre, alázatra. Van olyan, hogy ránézel a közönségre, és érzed, itt nem lehet ötven percet, csak harmin-

cat beszélni. Remélem, hogy hasznos voltam, de hogy én mennyit tanultam, azt el sem tudom mondani. Ugyanakkor nagyon fontos elvinni egyéni esteket olyan településekre, ahová nagyszínházi produkció valamiért nem tud eljutni. Én nagyon sokat jártam szórványvidékre (Mezőség, Délvidék, Csángóföld, Nyugat), és mindenütt nagy-nagy szeretettel és hálával fogadtak.

A szeretet mámora

– A színész kollégák hogy nézték a te falusi kiszállásaidat?

– Kérdezték egyszer tőlem a színházban, hogy falun értik-e, amit mondok. Azt válaszoltam, hogy az előadás után biztosan nem fognak értekezletet tartani, de érzik, hogy egyenrangú félként tekintetem rájuk, hogy ők voltak a partnereim. Fontos az, hogy higgyünk abban, a szavakon túl is meg tudjuk érteni egymást. Isten egyik csodája, hogy az embert felruházta a metakommunikáció képességével. Azzal, hogy én egyszerűen egy gesztussal, egy tekintettel valamit kifejezek. Átsuhan rajtam egy gondolat, az látszik az arcomon, és a másik pontosan érti. Azt is látjuk, ha valaki hazudik, vagy éppen becsületesen kiáll. Ez a metakommunikáció. És ez valósul meg a színpadon is az egyéni estben.

– Nehéz a szórványban az irodalmi szöveget megértetni?

– Nem buta, tudatlan emberek közé mérsz, hanem mélyen érző, empatikus emberek közé.

Hálájukat odaadó figyelemmel, apró, kedves gesztusokkal fejezik ki: megsimogatnak, virágot adnak... Szabadkán történt, hogy lejárt az előadás, és oda-jött hozzám egy férfi, aki arra kért, hogy feltétlenül várjam meg, amíg hazaszalad, mert akar nekem hozni valamit. Hazarohant, és hozott egy értékes kis Petőfi-szobrot, amit egy délvidéki képzőművész készített. Levette a polcáról, és elhozta nekem, mert nagyon hálás volt. Ez a szeretetteljes hangulat sokszor napokig elkísér. Engem úgy feldob mindig egy-egy előadás, olyan, mint egyfajta mámor.

A mindennapi életünkben is milyen nagy dolog, reveláció az, amikor érezzük, hogy valaki szeretettel van irányunkban. Nem kell kimondani, hogy szeretlek, mert az érződik, az egy energia, ami sugárzik a másiktól, és én felfoghatom. Na most mikor ott állsz a pódiumon vagy a templom közepén, és árad az emberekből a hála és a szeretet, szárnyaim nőnek.

KILYÉN ILKA a marosvásárhelyi Szentgyörgyi István Színművészeti Főiskolán 1977-ben végzett színész szakon. 1977–1982 között a Temesvári Állami Magyar Színház művésze, 1982–2014 között a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház tagja. Számos kiemelkedő színházi szerepe mellett a következő önálló produkciókat szerkesztette és játszotta: *Kései sirató József Attiláért, Ágról szakadt madár - ballada a csángó sorsról, Virágzik számban az átok - cigány népköltészet és irodalom, Tűz, Karácsonyi rege, Jött egy csoda - az*

anyaság dicsérete, Szétszórtan - egy erdélyi család története (gróf Bánffy Miklós-né Váradi Aranka naplójának felhasználásával), Aranyország - (az erdélyi Mezőség Wass Albert műveinek tükrében), Búvápatlak - Helikonisták Erdélyről, az anyanyelvéről, a megmaradásról. Általa szerkesztett kétszemélyes produkciók: Szádkák - a marosvásárhelyi fekete március 25. éves évfordulójára, A gyertya könnye - Sütő András születésének 90. évfordulójára, Isten kezében - helikonista költők istenes verseiből.

tárca

MÁSODIK TÁRCA - MÁSODIK RÉMÁLOM

Izer Janka

A legtöbbek által talán már ismert gondolataim összefűzésének címeiben a tárca szót használom, részben a műfajra utalva, elsődlegesen viszont azokra a „kincsekre” figyelmeztetve, amelyek nem rajtunk kívül álló értékek, inkább lelki pénztárcák. A boldogság elérésének akadályaként sokszor hivatkozunk a pénzre, a még el nem ért álmokra, a feladatokra, amiken túl kell lennünk. Azokra a dolgokra, amiket meg kell tenni azért, hogy „biztonságban érezzük magunkat”, meglegyen a tudat, miszerint szilárd talaj van a lábunk alatt: fejünk fölött tető, van mit ennünk, van munkánk, „elértünk már valamit”.

Hányszor mondogattam magamnak, hogy „na, majd ha vége

az egyetemnek, lesz időm lazítani, lesz időm olyan dolgokra, amik boldogtá tesznek”, „na, még ezt a recenzíát megírom, aztán megengedhetem magamnak, hogy a saját kedvemre írjak”. Aztán véget ért az egyetem, és jött a következő: „jó, majd ha már lesz állandó bevételem, egy remek munkám, egy saját házam, jogosítványom, autóm, akkor lesz időm örömet szerezni magamnak, akkor már nem érhet baj”. És itt van a kutya elásva, ebben az „akkor már nem érhet baj”-ban, az „akkor már minden rendben lesz”-ben. Pedig sohasem lesz minden rendben, sohasem leszünk biztonságban. Volt egy pont, amikor hirtelen magam előtt láttam az egész életfo-

lyamat: először munka, aztán jogosítvány, aztán autó, aztán ház, közben férj, aztán gyerek, aztán a gyerek(ek) iskoláztatása, aztán hirtelen már csak néhány év marad az életből, aminek amúgy is bármikor vége lehet.

Amikor a nagy tanítók az „itt és most”-ről beszélnek, vagyis arról, hogy mindenképpen éljük meg a jelent, igyuk meg az ajándékba kapott bort, nyugodtan fogyasszuk el a születésnap csokoládét, pont azt a katasztrófát akarják megakadályozni, amikor az állandó biztonságra való törekvéssel nem figyelünk oda arra, amit igazán szeretnénk, ami igazán örömet nyújt, nem találjuk meg magunkban a tárgy nélküli szerelem érzését.

Amikor nagymamám rákos lett, és elképzeltem, mi történik, ha meghal, aztán mi történne, ha az összes szerettemet elveszíteném – mert bármikor megtörténhet, és nincs olyan ember, nincs olyan tárgy, ami el nem vesztet, el nem pusztulhat –, eltűnt álom a szilárd talaj. Ott lebegtem a levegőben a legkisebb kapaszkodó nélkül.

Az egyetlen, ami ebben a helyzetben meg tudott vigasztalni, a felismerés volt, hogy oké, semmi sem biztos, de az igen – legalábbis nekem az –, hogy vagyok. Vagyok, tehát gondolkodni és érezni is tudok. Tudom, mit szeretek, mit utálok, mi derít jobb kedvre, mi keserít el. Keresni kezdtem azt, ami örömet nyújt: a napsü-

tés, a játék, a könyvek, egy hosszú séta az erdőben, megérkezni Budapestre és elvegyülni a város forgatagában, a reggeli Kossuth téren sétálni az Országház elött, aztán egy kávéval egy padon ülni nézni a Dunát, vagy vidéken a zöld dombokon kószálni és kakukkfűvet szedni a réteken, énekelni a tűz körül. Ez pedig válasz arra, ki vagyok. És a legfontosabb kérdésben is segít: vajon a saját életemet élem-e? Ha igen, megjelenik a talpam alatt újra a föld. Mert akkor a tetteim és a gondolataim egyek.

Amikor én én vagyok, már mindegy, mi lesz, mert beleolvadok az „itt és most”-ba. Ez az a fajta flow, ami egy egész életre kiterjeszhető.